

Mediakasvatus ja mediakasva- tussuunnitelma Kouvolan Käpylän päiväkotiin

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi AMK
Sosiaalipedagoginen varhais- ja
nuorisokasvatus ja perhetyö
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Riina Muhonen

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

MUHONEN, RIINA:

Mediakasvatus ja mediakasvatus-
suunnitelma Käpylän päiväkotiin

Sosiaalipedagogisen varhais- ja nuorisokasvatuksen ja perhetyön opin-
näytetyö, 35 sivua, 12 liitesivua

Kevät 2018

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyöni aiheena oli mediakasvatus ja mediakasvatussuunnitelma Käpylän päiväkotiin. Nykypäivänä mediakasvatuksen toteutus ei ole tarpeeksi kattavaa verrattuna siihen miten suuri merkitys medially on aikuisten ja lasten elämässä. Mediakasvatus on tärkeä aihe, johon varhaiskasvatuksen tulisi tulevaisuudessa panostaa entistä enemmän. Mediakasvatuksen tarkoituksena on varmistaa lapselle mediataidot, joiden avulla lapsi oppii käyttämään mediaa ja suhtautumaan sen sisältöihin oikealla tavalla kriitisesti.

Opinnäytetyötäni varten hankin laadullista tietoa mediakasvatuskyselyn ja teemahaastattelun avulla. Mediakasvatuskyselyn toteutin yhdeksään Kouvolan kaupungin päiväkotiin. Käpylän päiväkodissa toteutetun teemahaastattelun ja mediakasvatuskyselyn sekä teoretiedon pohjalta tein mediakasvatussuunnitelman Käpylän päiväkodille. Mediakasvatussuunnitelman tavoitteena on tukea Käpylän päiväkodin työntekijöitä mediakasvatuksen toteuttamisessa.

Opinnäytetyöni muodostuu tietoperustasta, mediakasvatuskyselystä ja teemahaastattelusta sekä näiden tulosten analysoinnista, mediakasvatussuunnitelmasta ja pohdinnasta. Nämä osoittavat, että mediakasvatuksella on varhaiskasvatuksessa tärkeä rooli. Mediakasvatussuunnitelma antaa työntekijöille uusia ideoita toteuttaa mediakasvatusta lapsille. Mediakasvatussuunnitelma voidaan ottaa käyttöön tulevaisuudessa kaikissa Kouvolan kaupungin päiväkodeissa.

Asiasanat: mediakasvatus, varhaiskasvatus, mediakasvatussuunnitelma, mediataidot

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

MUHONEN, RIINA:

Media education and media education scheme for Käpylä day care

Bachelor's Thesis in the Social Pedagogy for Early Childhood and Youth Education and Familywork, 35 pages, 12 pages of appendices

Spring 2018

ABSTRACT

The subject of this thesis was media education and media education scheme for Käpylä day care center. Nowadays execution for media education is not at the required level considering how much influence media has on children's and adult's life. Media education is an important subject in early childhood. In the future, we should invest there even more. Media education helps children to learn media literacy, which teaches kids for critical thinking.

This thesis has executed by qualitative research. Sources of information were theme interview and media education questionnaire. Questionnaire was carry out in nine local day care centers in Kouvola. By interviewing the employees in Käpylä day care center and executing questionnaire and also theory information, I was enable to make media education scheme for Käpylä day care center. The purpose for media education scheme is to help employees to arrange media education for children.

This thesis is based on the dialogue between theory, media education questionnaire, theme interview, my own observations and analyzed results. These indicate that media education has an important role in early childhood education. With media education scheme day care center's employees get new ideas on how to carry out media education for children. In the future, this scheme can be utilized in every local day care center in Kouvola.

Key words: media education, early childhood education, media education scheme, media literacy

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	2
2.1	Tausta ja toimeksiantaja	2
2.2	Käpylän päiväkoti	2
2.3	Tavoite ja tarkoitus	2
3	MEDIAKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA	4
3.1	Varhaiskasvatus	4
3.2	Varhaiskasvatussuunnitelma	4
3.3	Mediakasvatus	5
3.4	Mediakasvattaja	6
3.5	Medialukutaito	7
3.6	Toiminnalliset menetelmät mediakasvatuksessa	8
4	MEDIA LASTEN SILMIN	10
4.1	Median vaikutus lapseen	10
4.2	Mediavälineet	12
4.3	Mediakulttuuri	14
5	MEDIAKASVATUSSUUNNITELMAN TEKEMINEN	16
5.1	Mediakasvatussuunnitelman eteneminen	16
5.2	Aineistonkeruumenetelmät	16
5.3	Mediakasvatuskyselyn luominen	17
5.4	Teemahaastattelun luominen	19
5.5	Tulosten analysointi	20
6	MEDIAKASVATUSKYSELYN JA TEEMAHAASTATTELUN TULOKSET	22
6.1	Mediakasvatuskyselyn tulokset	22
6.1.1	Mediakasvatuksen tärkeys ja taso päiväkodissa	22
6.1.2	Mitä mediakasvatus on	23
6.1.3	Mediakasvatuksen toteutus tällä hetkellä	24
6.1.4	Miten mediakasvatusta voisi parantaa	25
6.2	Teemahaastattelun tulokset	26
6.2.1	Mediakasvatus kasvattajien mielestä	27
6.2.2	Mediakasvatuksen toteuttamismenetelmät	27

6.2.3	Odotukset mediakasvatussuunnitelmalta	28
7	MEDIAKASVATUSSUUNNITELMA	29
8	POHDINTA	30
8.1	Arviointi ja luotettavuus	30
8.2	Kehittämiskohteet ja jatkotoiminta	32
	LÄHTEET	33
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Nykypäivänä elämme maailmassa, jossa medially on suuri vaikutus elämäämme. Lapset syntyvät mediakulttuurilliseen ympäristöön ja ovat jo pieninä kosketuksessa median vaikutuksiin. Media on mukana elämässämme joka päivä, ja sen merkitys on luultavasti suurempi kuin mitä itse ymmärrämme. Mediaa ovat esimerkiksi kirjat, internet, lehdet, televisio, mainokset ja kännykät. Nämä kaikki ovat osana pienenkin lapsen kasvuympäristöä. Tämän takia mediakasvatuksen antaminen jo päiväkotikäikäisille on tärkeää. Lasten mediakasvatusta toteutetaan pääsääntöisesti kotona, mutta päiväkodilla on kuitenkin merkittävä rooli olla tukemassa ja toteuttamassa mediakasvatusta vanhempien kanssa. (Lapset & media 2016, 5-7.)

Opinnäytetyöni käsittelee mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa. Pureudun siihen teorian tiedon, tutkimusten ja omien näkemyksieni pohjalta. Opinnäytetyössäni toteutin mediakasvatuskyselyn yhdeksään Kouvolan kaupungin päiväkotiin ja teemahaastattelun Käpylän päiväkotiin. Tavoitteenani oli luoda näiden toimintojen pohjalta mediakasvatussuunnitelma Käpylän päiväkodille. Mediakasvatuksesta on noussut paljon keskustelua viime vuosina, ja sen rooli varhaiskasvatuksessa on alettu vasta nyt näkemään merkittävänä. Mediakasvatuksen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa on kuitenkin luonut erilaisia haasteita kasvattajille. Kasvattajien on vaikea hahmottaa, miten mediakasvatusta tulisi toteuttaa ja mitä kaikkea mediakasvatus pitää sisällään.

Opinnäytetyöni keskittyy mediakasvatuksen tärkeyteen, kasvattajan rooliin ja mediakasvatuksen toteuttamisen keinoihin sekä sen tarpeellisuuteen. Mediakasvatus pitäisi nähdä olennaisena osana varhaiskasvatusta, ja sitä pitäisi toteuttaa varhaiskasvatuksessa suunnitelmallisesti ja arkeen sidonnaisesti. Opinnäytetyöni tuotoksen eli mediakasvatussuunnitelman on tarkoitus edesauttaa Käpylän päiväkodin kasvattajia toteuttamaan mediakasvatusta työssään. Tulevana sosiaalialan ammattilaisena koen tärkeäksi kasvattaa myös omaa tietämystäni ja taitojani mediakasvatuksesta.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Tausta ja toimeksiantaja

Opinnäytetyöni aihe valikoitui kiinnostuksestani mediakasvatusta ja varhaiskasvatusta kohtaan. Otin yhteyttä Kouvolan kaupungin varhaiskasvatuspäällikköön, ja yhdessä keskusteltuamme päädyimme ratkaisuun, että opinnäytetyöni aiheena on mediakasvatus. Hänen toiveenaan oli, että tekisin mediakasvatussuunnitelman yhteen Kouvolan kaupungin päiväkotiin, jota pystyttäisiin hyödyntämään mediakasvatuksen toteuttamisessa.

Lisäksi tein kartoituskyselyyn Kouvolan kaupungin yhdeksän päiväkodin henkilökunnalle tämänhetkisestä mediakasvatuksen toteuttamiskäytännöistä heidän päiväkodissaan ja selvitän, millä tavoin työntekijöiden mielestä mediakasvatusta tulisi tulevaisuudessa toteuttaa. Käytin kyselyn tuloksia mediakasvatussuunnitelman tekemisessä. Toimeksiantajana toimi Kouvolan kaupunki ja tarkennettuna Käpylän päiväkoti, jonne toteutin mediakasvatussuunnitelman.

2.2 Käpylän päiväkoti

Käpylän päiväkoti on Kouvolan kaupungin päiväkoti. Päiväkoti sijaitsee Kouvolan Käpylässä lähellä keskustaa. Päiväkodissa lapsia on yhteensä 39, ikäjakaumaltaan 1-5 -vuotiaita. Päiväkodissa työskentelee seitsemän kasvattajaa ja yksi avustaja. Päiväkodin johtajana toimii Irmeli Saarenketo. Päiväkodissa toiminta on jakautunut pienten (1-3 -vuotiaat) ja isojen (3-5 -vuotiaat) ryhmään. Päiväkodin eskarit ovat Puistolassa päiväkodissa, jonka kanssa Käpylän päiväkoti tekee yhteistyötä.

2.3 Tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyöni ensisijaisena tavoitteena oli toteuttaa Kouvolan kaupungin Käpylän päiväkodille mediakasvatussuunnitelma. Tavoitteena oli siis luoda toimintamalli, joka sisältäisi ideoita, tietoa ja toiminnallisia menetelmiä mediakasvatuksen toteuttamiselle. Tällä tavoitellaan päiväkodin

työntekijöiden mediakasvatustaitojen vahvistamista ja työkalun antamista mediakasvatuksen toteuttamiseen. Tavoitteena oli saada kerättyä työntekijöiden näkemyksiä mediakasvatuksesta mediakasvatuskyselyn ja teema-haastattelun avulla, jotta mediakasvatussuunnitelmasta tulisi heidän tarpeisiinsa soveltuva työväline.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli, että lapsille pystytään tarjoamaan nykyistä kattavammin ja johdonmukaisemmin mediakasvatusta sekä parantaa lapsille tarjotun mediakasvatuksen laatua, jotta lapset oppisivat turvallisen ja vastuullisen mediankäytön. Lisäksi tarkoituksena oli lasten kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen.

Pyrin huomioimaan mediakasvatussuunnitelman toteutuksessa lapsen luontaisen tavan oppia ja toimia. Keskeisessä asemassa mediakasvatussuunnitelmassa onkin leikkiminen, toimiminen ja itse tekeminen. Tärkeää on myös yhdessä tekeminen ja tutkiminen. (Opetushallitus 2016.)

3 MEDIAKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuslain 1§ määrittelee varhaiskasvatuksen lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon rakentamaksi kokonaisuudeksi. Sen painopisteenä on pedagogiikka. (Varhaiskasvatuslaki 1 § 8.5.2015/580.) Varhaiskasvatuksen päätehtävänä on lapsen kasvun ja oppimisen tukeminen, joilla pyritään lapsen hyvinvoinnin edistämiseen. Vanhemmilla on oikeus päättää, osallistuuko heidän lapsensa varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkodissa, perhepäivähoidossa sekä kerhotoimintana. (Opetushallitus 2017.)

Varhaiskasvatuslain 2a§:ssä on listattu varhaiskasvatuksen tavoitteita, jotka ovat merkityksellisiä mediakasvatuksen näkökulmasta. Tavoitteita ovat muun muassa tukea lapsen kaikinpuolista hyvinvointia, terveyttä sekä kehitystä ja kasvua lapsen ikä ja kehitysvaihe huomioon ottaen. Lisäksi tavoitteena on oppimisen edellytysten tukeminen ja myötävaikuttaminen jokaisen lapsen koulutuksen saamiseen sekä turvata lapsen mahdollisuus harjoittaa vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan. Tärkeitä tavoitteita ovat myös oppia muiden ihmisten huomioon ottaminen ja kunnioittaminen. (Varhaiskasvatuslaki 2a§ 8.5.2015/580.)

3.2 Varhaiskasvatussuunnitelma

Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan mediakasvatusta ja kerrotaan eri vaihtoehtoja sen toteuttamiseen. Varhaiskasvatussuunnitelmassa on määrätty palvelun tuottajan velvoitteeksi järjestää mediakasvatusta. (Stakes 2008, 10-11.) Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa on määriteltä, että varhaiskasvatuksen sisällä toteutettavan mediakasvatuksen tulee tukea lapsen kykyä toimia aktiivisesti ja lapsen tulee saada kokemus yhteisöön kuulumisesta. Lasten kanssa tulee kokeilla eri medioita, ja heidän tulee päästä tuottamaan itse mediasisältöjä turvallisessa ympäristössä. Lasten turvallisen mediakäytön kannalta on tärkeää käydä läpi mediasisältöjä, jotka koskettavat ja kiinnostavat heitä.

Mediakasvatuksen kulmakivenä on lapsen hyvinvoinnin tukeminen, ja tästä johtuen lasta tulee ohjata vastuulliseen mediakäyttöön. Tämän kautta lapsi saa myös opastusta lähde- ja mediakriittisyyteen. (Opetushallitus 2016.)

3.3 Mediakasvatus

Mediakasvatuksen tarve on syntynyt vanhempien huolesta lasten kyseenalaisesta mediakäytöstä sekä yhteiskunnan vaatimuksista. Mediakasvatuksen toteuttaminen jakaa vahvasti mielipiteitä, sillä on sekä kannattajansa että vastustajansa. Mediakasvatuksen toteuttamisessa pitää miettiä kodin ja ammattilaisten vastuuta. Vaikka ammattilaisten tehtävänä on toteuttaa kattavaa mediakasvatusta, on vanhemmilla silti suurin vastuu sen toteuttamisessa. Useat vanhemmat seuraavat aktiivisesti median vaikutuksia ja toivovat ammattikasvattajien apua lasten median käytön tukemisessa, varsinkin turvataitojen opettamisessa. Mediakasvatusta tehdään ennen kaikkea koulussa, jossa opettajat opastavat lapsia turvalliseen ja selkeään verkkokäyttäytymiseen. Muuttuneen mediamaailman ja lisääntyneen median käytön myötä ammattilaiset ovat huomanneet myös esi- ja varhaiskasvatuksessa mediakasvatuksen tarpeen. (Merilampi 2014, 35.) Mediakasvatuksen toteuttamisessa on tärkeää huomioida lapsen ikä ja kehityksen vaihe. Näin turvataan jokaisen lapsen oikeus saada mediakasvatusta omaan ikätasoonsa ja tarpeisiinsa nähden. Jokaisen lapsen mediataidot kehittyvät yksilöllisesti. (Stakes 2008,10.)

Mediakasvatuksen tarkoituksena on opettaa lapsille mediaa ja ohjeistaa sen käyttöä. Mediakasvatuksessa tavoitteena on kehittää lapsille kriittinen medialukutaito. Lapsille halutaan luoda kyky nauttia median tarjoamista mahdollisuuksista ja vahvistaa heidän taitojaan median käytössä. Mediakasvatuksen tehtävänä on luoda tasapainoinen mediasuhde. Tarkoitus on taata lapselle mediavalmiudet, jotka tukevat kasvua mediakulttuurillisessa ympäristössä. Samalla taataan lapsen turvallinen kehitys ja edistetään hyvinvointia.

Lapsi yleensä oppii ensimmäisenä käyttämään medialaitteita, kuten tabletteja tai puhelimia. On tärkeää muistaa, että lapsen tunteiden hallinta ja taidot median tulkintaan eivät kehity samaa vauhtia kuin lapsen taito käyttää elektronisia laitteita. Mediakasvatuksen lisäksi puhutaan medialukutaidosta, mediataidoista sekä viestintätaitojen oppimisesta. Käsitteiden paljous voi helposti aiheuttaa sekaannusta kasvattajien keskuudessa. Mediakasvatus liitetään usein elektroniikan käyttöön, ja varhaiskasvatuksessa sitä ei nähdä kovinkaan tärkeänä tai merkittävänä. Tästä voivat johtua mediakasvatuksen toteuttamisen ristiriitaiset näkemykset. (Stakes 2008,12.) Mediakasvatusta ei voi jättää pelkästään vanhempien varaan, vaan sitä kuuluu toteuttaa myös ammattilaisten toimesta.

3.4 Mediakasvattaja

Muuttunut mediamaailma luo kasvattajalle monia haasteita. Nykyään päiväkodeissa hoidettavien lasten mediankäyttö ja mediaympäristö ovat huomattavasti erilaisempia kuin kasvattajien omassa lapsuudessa. Varhaiskasvattajien koulutustaso on huomattavasti muita koulutusjärjestelmiä matalampi, ja mediakasvatuksellista opetusta on ollut huonosti tarjolla. Arvion mukaan vain vähemmistö varhaiskasvattajista tuntee mediakasvatusta. (Salomaa 2016, 138.) Varhaiskasvatuksessa työskentelevän tulee aika ajoin pohtia omaa kasvattajan rooliaan sekä arvojaan ja toimintaperiaatteitaan. Oman työnskentelyn pohtiminen ja sen arviointi ovat myös mediakasvattajan näkökulmasta tärkeitä. (Stakes 2008,14.) Mediakasvattajan tehtävä ei ole yksinkertaista - hänen tulisi tuntea niin median eri käytäntömuodot mutta sisäistää myös kasvatustieteelliset seikat ja opetuksen käytäntö. (Merilampi 2014, 29.)

Lapsen on vaikea havainnoida ja mieltää mediaympäristöä, lapsi tarvitsee siinä aikuisen tukea. Tämä luo vastuun vanhemmille ja ammattilaisille tarttua aiheeseen, vaikka kokisi ettei tiedä aiheesta tarpeeksi. Mediakasvatus on hyvin samanlaista kuin kasvatus yleensä eli rajojen ja tuen antamista eri tilanteissa. Kasvatustyöntekijältä vaaditaan rohkeutta toteuttaa mediakasvatusta, jos kokee omien mediataitojen olevan heikkoja. (Kotilainen

2002, 34.) Kasvattajan on tärkeää mediakasvatusta toteuttaessaan huomioida, ettei lapsen arvo- ja ajatusmaailma perustu vain median luomaan pohjaan. (Stakes 2008, 15.)

Medialaitteet sekä -sovellukset muuttuvat ja kehittyvät teknologian kehittyessä kovaa vauhtia. Tästä johtuen mediakasvattajan tulee harjoitella omia mediataitojaan säännöllisesti, jotta hän kykenee ylläpitämään ja kehittämään taitojaan ja oppii uusia ajankohtaisia mediaan liittyviä asioita. Tärkeää kasvattajan on myös huomioida ja noudattaa tekijänoikeuksia. Mediakasvattajan tärkein tehtävä ei kuitenkaan ole olla kaikki osaava teknologiatietäjä, joka tuntee jokaisen medialaitteen ja kaikki mediasisällöt, vaan kasvattajan on osattava olla läsnä, kuunnella, jakaa ajatuksia sekä tuottaa lasten kanssa yhdessä mediasisältöä. Mediakasvattajan tehtäviä ovat esimerkiksi lapsen mielipiteiden huomioiminen tai mieltä askarruttavien kysymysten jakaminen. (Mustonen 2006, 22.) Varhaiskasvatuksessa mediakasvattajan tulee tuntea median osa-alueita, jotka ovat lapsista kiinnostavia.

Niin varhaiskasvattajan kuin vanhempien tulee opettaa lapsille kohtuullista median käyttöä. (Lapset & media 2016, 15.) Mediakasvatus on vanhempien ja ammattilaisten yhteinen tehtävä ja se on osa kasvatuskumppanuutta. (Stakes 2008, 6.) Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhemman ja kasvattajien välistä yhteistyötä lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Kasvatuskumppanuuden tarkoituksena on syventää vanhempien ja kasvattajien välistä suhdetta. Tämä on tärkeää niin yleisesti varhaiskasvatuksen kuin myös mediakasvatuksen toteuttamisen kannalta. (Mustonen 2006, 22-25.)

3.5 Medialukutaito

Medialukutaito keskittyy toisenlaiseen ajatteluun teknologian ja medialaitteiden suhteessa. Medialukutaidossa on kyse mediasisällön ymmärtämisestä ja taidosta lukea sitä. Siinä vaaditaan myös taitoa suhtautua kriittisesti mediasta löytyvään tietoon. Samalla medialukutaito on tietämystä käyttää asianmukaisia medialaitteita (Kupiainen & Sintonen 2009, 170-171.)

Median ja kasvatuksen välistä suhdetta pohdittaessa nousee mieleen kysymys lukutaidosta. Lukutaito pitää sisällään myös kirjoittamis- ja laskutaidon. Mediakulttuurisen ympäristön vaikutuksesta lukutaidolta vaaditaan muutakin kuin lukemis- ja kirjoittamistaito. Näillä taidoilla viitataan kykyyn tutkia ja ymmärtää omaa mediaympäristöään sekä tutkia sen ilmiöitä kriittisesti. Medialukutaitoon voidaan sisällyttää symbolien tulkintaa ja niiden merkityksen ymmärtämistä. Lukutaito on ennen nähty kirjoitetun tekstin ymmärtämisenä. Tekstien muuttuessa monimuotoiseksi ihmisiltä vaaditaan niiden ymmärtämisen lisäksi myös kykyä tulkita äänityksiä ja kuvia. Lukutaidon määrittämiseen vaikuttavat myös tunteet ja emotionaalisuus. (Merilampi 2014, 131-132.)

3.6 Toiminnalliset menetelmät mediakasvatuksessa

Lapsi on utelias ja aktiivinen kokeilemaan uusia asioita. Lapsi pystyy eri aistiensa avulla keräämään tietoa ympäristöstään. Leikki, liikkuminen ja taiteellinen ilmaisu ovat lapsen luontaisia tapoja oppia. Mielekkäällä tavalla harjoittelu helpottaa lasta ilmaisemaan tunteitaan ja ajatuksiaan. Mediakasvatuksen tulisi olla arkeen sidonnaista ja eri tilanteiden ja teemojen kautta toteutettavaa. Teematyöskentelyn perusta on, että aiheet ovat lapsia kiinnostavia. Lapsen toimintaympäristöstä löytyy paljon hyviä teemoja, jotka kiinnostavat lasta.

On tärkeää toteuttaa toiminnot niin, että lapsi pääsee osallistumaan jokaiseen työvaiheeseen, ja työskentelytapojen vaihtelevuus on suotavaa, jotta varmistetaan lapsen mielenkiinnon säilyminen. Työskentelyssä ja lopputuloksen tarkastelussa lapsi voi saada onnistumisen tunteen. Yhdessä keskustelu ja analysointi ovat tärkeässä roolissa kattavan mediakasvatuksen toteuttamisessa. (Stakes 2008, 16.)

Päiväkodeissa on yleistynyt tablettien käyttö ja monesta päiväkodista niitä löytyykin. Tabletteja voi hyödyntää lasten kanssa harjoittelemalla valokuvausta, äänittämistä tai videokuvaamista. Lasten kanssa voi yhdessä suunnitella kuvauskohteita tai lapset voivat itse kuvata asioita, jotka heitä kiinnostavat. Kasvattajan tehtävänä mediakasvatuksessa on tukea lasta

pääsemään osalliseksi ja vaikuttaa mediaan liittyvissä valinnoissa. Lapsen pääsy vaikuttamaan kasvattaa itsetuntoa ja lisää lapsen käsitystä siitä, että hänen mielipiteensä ja ajatuksensa ovat tärkeitä. (Lapset & media 2016, 13-14.)

Mediaa voi käyttää oppimisen välineenä, mutta sitä voi hyödyntää myös esimerkiksi harrastuksen tukena. Tiedonhaku on tärkeää opetella ja tehdä lasten kanssa, jotta he voivat hyödyntää sitä myös vapaa-ajalla, harrastuksiin voi löytyä erilaisia vinkkejä tai opetusmateriaalia. Median sisällön tuottamisessa lapsi pääsee itse kokeilemaan ja luomaan mediasisältöä. Tämän avulla hän vahvistaa omaa käsitystään mediasta ja samalla oppii luomaan sitä itse. Toiminnan kautta lapsi pääsee osalliseksi ja kokee itsensä tärkeäksi yhteisössään. Samalla se lisää lapsen hyvinvointia, itsetietoisuutta ja osaamista. (Niinistö & Ruhala 2006, 9-11; Salomaa 2016, 137.)

4 MEDIA LASTEN SILMIN

4.1 Median vaikutus lapseen

Medialla on merkittävä vaikutus lapsen elämässä jo pienestä lähtien. Lapset aloittavat median seuraamisen aktiivisesti noin kolmen vuoden ikäisenä. (Merilampi 2014, 9.) Lapsi pystyy aistimaan esimerkiksi äänikokemuksia jo ennen syntymäänsä. Lapsi saa ensimmäiset mediakokeilunsa äänien, kuvien, elokuvien ja satujen avulla. (Stakes 2008, 6.) Pieni lapsi ei suoranaisesti tarvitse medialaitteita kehityksensä kannalta, vaikka piirretyistä ja peleistä hän saakin viihdykettä ja iloa. Vanhempien tehtävänä on rajata mediasisällöt pienille lapsille sopiviksi. (Lapset ja media 2016, 6.) Media on lapsille ajanvietettä ja mediavälineet toimivat sosiaalisena toimintana. (Koi-vusalo-Kuusivaara 2007, 29.)

Kaikki mediasisällöt eivät ole sopivia lapselle. Hurjat ja vauhdikkaat televisio-ohjelmat ja mainokset eivät sovi lapsen katsottavaksi. Monet lapsille suunnatut pelit tukevat ja opettavat lasta kehittymään. Opettavaisten pelien pelaamista voisi hyvin verrata esimerkiksi harrastuksiin. Niiden pelaamisesta on lapselle hyötyä. Pelin edetessä lapsi saa onnistumisen kokemuksia, jotka vahvistavat lapsen itsetuntoa. Pelejä voi pelata myös yhdessä, jolloin se vahvistaa sosiaalisuutta. Lapset kaipaavat virikkeitä ympäristöstään ja ajanmukaisia sekä lasta kiinnostavia leluja. Medialaitteet ja mediasisällöt ovat osa lapsen kasvuympäristöä. Medialaitteisiin ja -sisältöihin tutustumien on hyvä aloittaa jo lapsen ollessa pieni, koska lapsi on niiden kanssa tekemisissä kasvaessaan. (Irisvik & Utriainen 2017, 23-26.)

Median avulla lapsi pystyy harjoittelemaan tunnetaitojaan. Mediasisältöjen, esimerkiksi televisiosarjojen avulla lapsi pääsee kokemaan perustunteita, kuten iloa ja surua. Lapsi pääsee näin lähemmäksi omaa tunnemaailmaansa. Tunteiden hallinta ja niiden tunnistaminen on lapsen kehityksessä tärkeää. Media mahdollistaa tunteiden hallitsemisen opettelua ja tunteiden kokemista niissäkin tilanteissa, kun lapsen omassa elämässä ei tunnekokemuksia ole tarjolla. Satujen ja elokuvien tarinat tarjoavat lapselle kokemuksia jännityksestä, pelosta ja menestyksestä. Pelien avulla lapsi

voi harjoitella monen tunteen kohtaamista, kuten voittamista, häviämistä ja turhautumista. Negatiivisten tunteiden kohtaaminen ja käsitteleminen on lapselle tärkeää, koska lapsi kasvaessaan tulee niitä elämässään kokemaan. Aikuisen on hyvä muistaa, että näiltä negatiivisilta tunteilta ei tarvitse lasta suojella, ne ovat osa elämää. Aikuisen tulee taata, että tunnekokemukset ovat lapsen kehityksen kannalta sopivia ja että ne tapahtuvat turvallisessa paikassa aikuisen tukemana. (Salokoski 2007, 76.)

Mediasisällöt ovat aluksi lapselle vain pieniä hetkellisiä koosteita eri tilanteista. Lapsen kyky seurata ja ymmärtää tarinoita kehittyy ajan myötä. Lapsi ei esimerkiksi aluksi osaa erottaa mainoksia ja ohjelmia toisistaan. Lapsen kasvaessa hänen ymmärryksensä jakaa ohjelman sisällöt erillisiksi kokonaisuuksiksi kehittyä. (Stakes 2008, 16.)

Parhaimmillaan medialla on paljon positiivista vaikutusta lapsen elämässä. Lapsen katsoessa televisiota esimerkiksi vanhempiansa kanssa, voi se edesauttaa nähtyjen pelottavien kohtauksien ja hahmojen ymmärtämistä ja helpottaa pelkojen hallinnassa. Television katsominen yhdessä perheen kanssa voi myös vahvistaa lapsen tunnetta yhteenkuuluvaisuudesta ja tukea sosiaalista kanssakäymistä. On myös tilanteita, joissa lapsi katselee ohjelmia ilman muita perheenjäseniä ja silloin televisio toimii eräänlaisena sosiaalisena tukena, jonka ansiosta lapsi ei koe olevansa yksin. (Meriranta 2010, 11.) Satu Valkonen (2012) nostaa väitöskirjassaan esille lapsen television katsomisen merkityksiä. Television katsominen edistää lapsen kasvuympäristön monipuolistamista ja lapset saavat laajemmin näkemyksiä tulevia kehitystehtäviä varten. Television avulla lapset pystyvät mielikuvitustarinoiden ja kertomusten avulla työstämään kokemuksiaan ja näkemyksiään maailmasta. (Valkonen 2012)

Aikuisen on hyvä muistaa, että lapsi ottaa mallia heidän käyttäytymisestään ja toimintamalleistaan. Aikuisen tulee tiedostaa miten hän itse käyttää mediaa ja noudattaa lakeja sekä sääntöjä. (Lapset & media 2016, 15.) Samalla tavalla kuin lapselle opetetaan yleisiä käytöstapoja, on mediakäyttäytymisen opettaminen yhtä tärkeää. Kohtuullinen mediankäyttö ja käyttösääntöjen noudattaminen antaa lapselle oikeanlaista kuvaa median

käytöstä. Lapsi kaipaa huomiota sekä hoivaa perheenjäseniltään ja vanhemman liiallinen mediankäyttö voi tuntua lapsesta kurjalta. Kasvattajalta vaaditaan ajallista ja tilanteellista tajua myös omassa mediankäytössään. Tasapainoinen mediankäyttö on tärkeää niin lapsella kuin aikuisella. Vanhempia syyllistetään mediankäytöstä suhteellisen paljon nykyään, vaikka 2000-luvulla vanhemmat viettävät aikaa lastensa kanssa enemmän kuin aiemmin. Mobiililaitteet voivat olla riippuvuutta aiheuttavia ja monet aikuiset käyttävät paljon aikaansa sosiaalisessa mediassa olemiseen. Vanhempi voi uppoutua tutkimaan internetiä ja lapsen huomioiminen näin unohtua pitkäksi aikaa. Sosiaalinen media ja muiden mediasisältöjen parissa vietetty aika on osalle vanhemmista ongelma, mutta vastuullinen ja tunnollinen vanhempi osaa rajoittaa omaa mediankäyttöään. (Lapset & media 2016,15: Irisvik & Utriainen 2017, 29.)

4.2 Mediavälineet

Kasvanut digitaalisuus on aiheuttanut hämmennystä vanhemmissa sukupolvissa. Lapsen toiveet ja tarpeet medialaitteita ja -sisältöjä kohtaan voi tuntua oudolta vanhempien mielestä. On kuitenkin tärkeää tutustua ja lähteä mukaan mediaympäristöön lapsen takia. Vanhemmilta voi muuten jäädä huomaamatta monta hyvää tapaa, joilla edesautetaan lapsen oppimista ja kehitystä. Jos lapsella on esimerkiksi lukihäiriö, cp-vamma tai jokin liikuntarajoite, on medialaitteisiin tutustuminen erittäin tärkeää. Erityistä tukea tarvitsevat ja muuten hankalasti oppivat lapset saavat medialaitteiden avulla suurta helpotusta oppimiseen. Niiden avulla saadaan erilaisia keinoja oppia ja omaksua uutta informaatiota. Laitteet auttavat vanhempia arjessa, mutta avaavat lapsillekin paljon uusia mahdollisuuksia. Yleisesti ottaen on tiedossa, että ihmiset oppivat asioita eri tavalla. Kaikki eivät opi paikallaan istumalla ja lukemalla kirjoja. Medialaitteilla pystytään esimerkiksi tekemään puheharjoituksia, jos lapsi ei osaa r- tai s-kirjainta. Internetissä on paljon eri sovelluksia näiden harjoittelemiseksi. (Irisvik & Utriainen 2017, 133-134.)

Television katsomisen lisäksi mobiilipelaaminen on noussut suureen suosioon lasten keskuudessa. Jo 5-vuotiaat lapset pelaavat pelejä puhelimella ja tabletilla. Pienten lasten käytössä nämä mobiilivälineet ovat suosiossa luultavasti kosketusnäyttöjen ansiosta, koska niiden käyttö on helppoa pienellekin lapselle. Mobiilipelien pelaaminen aiheuttaa usein vanhemmissa levottomuutta, koska pelit toimivat internetin välityksellä ja sieltä löytyy paljon sisältöä, joka ei sovellu lapsille. Peleihin ja elokuviin on laitettu ikäraajat, mutta kaikkilla internetin sovelluksilla ja sisällöllä ei kuitenkaan ole ikäraja-asetuksia. Monet internetissä olevat sovellukset on toteutettu ulkomailla ja ne eivät noudata samoja ikärajasääntöjä kuin Suomessa. Vanhempien on tärkeää tietää mitä sovelluksia ja palvelimia lapsi käyttää ollessaan internetissä. Näin vanhemmat voivat valvoa ja arvioida ovatko ne lapsille sopivia. (Lapset & media 2016, 9.) Lapsen sopivaa peliaikaa on vaikea arvioida ja toiset lapset addiktoituvat pelaamiseen toisia herkemmin. Monet vanhemmat koittavat rajoittaa lastensa pelaamista, mutta ovat kokeneet sen haastavaksi. Vanhemman on hyvä muistaa, että hän tuntee oman lapsensa parhaiten. Yleensä lapsesta huomaa herkästi, milloin on pelattu ja istuttu paikallaan liian kauan. Vanhemman, jonka lapsi viettää paljon aikaa ruudun parissa, kannattaa käydä keskustelua ja neuvotella kuinka kauan kerrallaan ruudun edessä voi käyttää aikaa ja kuinka laitteen kanssa tulee toimia. (Irisvik & Utriainen 2017, 21-22.)

Mediavälineitä käytetään jokaisessa ikäryhmässä, mutta niiden käyttöaika eri ikäryhmissä vaihtelee paljon. Televison ja tietokoneen kautta katsottavien ohjelmien suosio on korkea lasten ja nuorten kohdalla. (Koivusalo-Kuusivaara 2007, 31.) Pieni lapsi käyttää mediaa pääsääntöisesti oman viihtymisensä välineenä. Kasvaessaan lapsi käyttää median eri toimintoja viihtymiseen, tiedonhakuun sekä kommunikointiin. (Stakes 2008, 9.) Lasten kanssa on tärkeää keskustella median käytöstä ja opastaa heitä siinä. Median haitoista ja hyödyistä on aiheellista kertoa lapsille. (Lapset ja media 2016, 5-7.) Lapsi nauttii aikuisten kanssa leikkimisestä. Perhe voi yhdessä pelailta esimerkiksi internetistä löytyviä mobiilipelejä. Vaihtoehtona on myös, että aikuinen pelaa ja lapsi kertoo mitä pelissä pitää tehdä. Mobiililaitteilta löytyy kirjoja tai satuja, joita voi kuunnella. On vanhanaikaista

ajatella, että internetissä pelaaminen tai muu siellä surffaaminen aina aiheuttaa syrjäytymistä tai muuten heikentää elämän laatua. Kaikessa on kysymys tasapainottelusta ja siitä kuinka paljon aikaa käyttää medialaitteiden parissa. (Irisvik & Utriainen 2017, 35-36.)

Suomalaisissa perheissä on aina arvostettu lukemista. Nykyaikana sanoma- ja aikakauslehtien tilaaminen on vähentynyt huomattavasti niin lasten kun aikuisten keskuudessa. Pienille lapsille luetaan kuitenkin edelleen aktiivisesti esimerkiksi iltasatuja. (Noppari 2014, 5.) Satu Karjalahti (2015) tuo esille tutkimuksessaan satujen merkitystä lapsen kehityksen tukemisessa. Sadut eivät vain tue lasten kehitystä, vaan antavat lapsille aktiviteetteja vapaa-aikaan sekä vahvistavat lasten tiedollista kehitystä, jolla on todettu olevan vaikutusta myöhemmin esimerkiksi koulumenestykseen. Satujen lukeminen lapselle voi innostaa lasta lukemaan itse. Saduissa seikkailevat hahmot siirtyvät usein lasten leikkeihin ja niiden avulla lasten mielikuvitusmaailma laajenee. Lasten kielitaito kehittyy satujen avulla heidän lukiessaan itse tai vanhemman lukiessa heille. (Karjalahti 2015, 54-55.)

4.3 Mediakulttuuri

Medialla on suuri vaikutus yhteiskunnassamme ja se vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin ja asenteisiin. Maailmaa, jossa elämme ja toimimme median välityksellä, kutsutaan mediakulttuuriksi. (Niinistö & Ruhala 2006, 8.) Mediakulttuuri vaikuttaa meihin huomaamattamme ja on läsnä elämässämme ja toiminnoissamme. Media vaikuttaa mielipiteisiimme niin poliittisissa, kulttuurillisissa kuin yhteiskunnallisissakin asioissa. (Merilampi 2014, 88.)

Mediakulttuuri sisältää paljon erilaisia ääniä ja kuvia. Nämä vallitsevat pienkin lapsen arjessa ja lapsen tulee osata käsitellä sekä tulkita niitä oikein. Lapsi pystyy kokemaan audiovisuaalisia tarinoita elokuvien, sarjojen ja pelien avulla. (Niinistö & Ruhala 2007, 54.) Lasten mediakulttuurillisia sisältöjä voi huomata esimerkiksi heidän leikeissään. Television kautta tutuksi tulleet hahmot, esimerkiksi prinsessat, esiintyvät usein tyttöjen leikeissä ja poikien leikeissä ninjat. Nämä ovat kaikki mediakulttuurillisia

toimintoja. Lapset pystyvät eri hahmoihin samaistumalla ja tarinoihin eläytymällä aistimaan eri tunnetiloja sekä saavat eilaisia kokemuksia ja mahdollisuuksia harjoitella huomaamaan oikean ja väärän eroja. Median kautta suosioon nousseiden hahmojen innostamat leikit ja keskustelut ovat myös tärkeitä lasten keskinäisessä sosiaalisuudessa. Tarinoilla ja ohjelmilla on sadun lisäksi siis paljon suurempi merkitys lasten elämässä. (Salomaa 2016, 140: Lapset & media 2016, 7.)

Lasten vapaus toteuttaa itseään on ajoittain hankalaa, koska toiminta on usein aikuislähtöistä ja lasten halutaan toimivan aikuisten ohjeiden mukaisesti. Esimerkiksi poikien ninjaleikkejä rajoitetaan usein pelosta, että ne muuttuvat liian rajuiksi. Onko tässä kuitenkin kyseessä se, että lapsen leikit kielletään ei-toivotun käytöksen estämiseksi ja onko se kasvatuksellisesti oikein? Lapsen on tärkeää oppia hallitsemaan omia leikkejään, ottamaan huomioon muita lapsia ja oppia mikä on totta ja mikä ei. Jos lapsen leikit aiheuttavat haittaa muille, kuten satuttavat henkisesti tai fyysisesti, tarvitsee lapsi opetusta huomaamaan leikin ja toden eron sekä erottamaan oikean ja väärän toiminnan. Tiettyjen leikkien kieltäminen ei auta edellä mainittujen asioiden oppimista. (Kupiainen & Sintonen 2009, 163: Salomaa 2016, 141.)

5 MEDIAKASVATUSSUUNNITELMAN TEKEMINEN

5.1 Mediakasvatussuunnitelman eteneminen

Mediakasvatussuunnitelman tekeminen eteni monien eri vaiheiden kautta. Sain toimeksiantajalta melko vapaat kädet työn toteuttamisessa. Opinnäytetyössäni toteutin kyselytutkimuksen ja teemahaastattelun. Suur-Kouvola alueella on 40 kaupungin päiväkotia, ja tämän vuoksi rajasin mediakasvatuskyselyn toteuttamisen yhdeksään päiväkotiin. Teemahaastattelun toteutin Käpylän päiväkodissa, jonne mediakasvatussuunnitelma tehtiin.

5.2 Aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyössäni keräsin laadullista tietoa ja toteutin tämän mediakasvatuskyselyllä ja teemahaastattelulla. Kyselyn ja teemahaastattelun avulla sain tietoa ja ideoita mediakasvatussuunnitelman toteuttamiseen. Kyselyn tekeminen sähköisesti tuntui nopeimmalta ja helpoimmalta tavalta kerätä ammattilaisten näkemyksiä mediakasvatuksesta. Kysely oli myös helpoin tapa kerätä monen kasvattajan näkemyksiä mediakasvatuksesta.

Kysely ja haastattelu ovat menetelmiä, joilla kerätään tietoa ja mielipiteitä ihmisiltä. Kyselyt ovat suosittuja tiedonkeruumenetelmiä, koska ne on helppo toteuttaa. Kyselylomakkeiden käyttö on yleinen tiedonkeruumenetelmä ja yleisyytensä takia ihmiset eivät saata olla motivoituneita vastaamaan niihin. Kyselylomakkeiden käyttö on kuitenkin tehokasta, kun halutaan selvittää konkreettista tietoa tai tiedon hankinta on pintapuolista. Kyselylomakkeiden etuna on myös se, että niiden analysointi on usein nopeaa ja yksinkertaista. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 35.)

Haastattelu on hyvin joustava käytäntö kerätä tietoa ja sitä voidaan käyttää monenlaisissa tutkimuksissa mentelmänä. Haastattelija ja haastateltava ovat kokoaikaisessa vuorovaikutuksessa keskenään, jonka takia voidaan tehdä tarkentavia kysymyksiä ja saada näin tarkempaa tietoa. Vaikka kysymykset on suunniteltu etukäteen, voi haastattelija tarvittaessa esittää jatkokysymyksiä ja näin syventää vastauksia. Haastattelussa

tutkimuksenkohteena olevia henkilöitä on myös helppo motivoida. Haastattelun avulla voidaan kerätä vielä tarkentavaa tietoa muiden tutkimusmenetelmien jälkeen. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 35-36.)

Haastatteluun päädyin, koska halusin saada mahdollisimman kattavasti ja monipuolisesti kerättyä tietoa päiväkodin työntekijöiltä. Teemahaastattelussa olleet työntekijät ovat mediakasvatussuunnitelman kohteena olevan päiväkodin työntekijöitä. Teemahaastattelu oli tärkeä, jotta sain autenttista tietoa päiväkodin tämän hetkisestä mediakasvatuksen tasosta, työntekijöiden odotuksista mediakasvatussuunnitelmaa kohtaan ja heidän näkemyksiään sekä mielipiteitään tulevan mediasuunnitelman suhteen. Mielestäni teemahaastattelulla oli suuri merkitys, jotta mediakasvatussuunnitelmasta tuli yksilöllinen ja mahdollisimman kattava.

5.3 Mediakasvatuskyselyn luominen

Mediakasvatuskyselyn tarkoituksena oli kartoittaa Kouvolan kaupungin päiväkotien mediakasvatuksen tämän hetkisiä toteuttamismenetelmiä ja työntekijöiden kehittämideoita sekä heidän suhtautumistaan medikasvatukseen. Kyselyn toteutin sähköisesti SurveyMonkey – sovelluksen avulla, joka on ilmainen ja helppokäyttöinen. Kyselyn rajasin omien resurssieni takia toteutettavaksi vain yhdeksään päiväkotiin (Keskustan, Käpylän, Haanojan, Suursuon, Jaakonpuiston, Mielakan, Kiehuvan, Nurmilinnun sekä Puistolalan päiväkodit). Kysely oli suunnattu jokaisen yhdeksän päiväkodin kaikille varhaiskasvattajille. Kyselyn vastaanottajajoukko oli suuri, mutta tiedostin, että kaikki työntekijät eivät vastaa kyselyyn. Oma oletukseni oli, että työntekijöistä noin 20-30 vastaa kyselyyn. Vastaajat pysyivät anonymeinä eikä heidän toimipisteensääkään tullut esille. Kyselyn lähetin viikolla 13 ja aikaa vastaamiseen oli kaksi viikkoa.

Kyselyn sisältöä hahmottaessani etsin tietoa ja pohdin mitä asioita tulee selvittää teemahaastattelua ja mediakasvatussuunnitelmaa varten. Rakensin kyselyn tukeutuen Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -oppaan tietopohjaan sekä omien ideoitteni pohjalta. Oppaassa kysymysvalikoima oli huomattavasti laajempi kuin omassa kyselyssäni. Kyselystäni tein

tarkoituksella suppeamman, koska jos siitä olisi tullut liian laaja, eivät vastaajat olisi välttämättä halunneet osallistua. Halusin myös välttää turhan tiedon hankkimista. (Stakes 2008, 11.)

Kyselyn alussa kysyin haastateltavan ikää, koska halusin tietää minkä ikäisiä varhaiskasvattajia kysely ja sen aihepiiri kiinnostaa. Vastaajan sukupuolen selvittämisellä halusin saada tietoa, olisiko jompikumpi sukupuoli näyttänyt olevan kiinnostuneempi aiheesta.

Kyselyssä halusin tarkastella myös kasvatattajien mielipiteitä mediakasvatuksen tärkeydestä nykyään ja tulevaisuudessa. Tästä uskoin saavani tukea omalle näkemykselleni, että mediakasvatus on tärkeää nyt ja jatkossa. Mediakasvatuksen tarvetta ja tärkeyttä nostetaan paljon esille kirjallisuudessa ja ammattilaisten mielipiteissä. Mediakasvatuksen pääpainona on lapsen kehityksen tukeminen ja hyvinvoinnin edistäminen ja näin se tulisi nähdä osana varhaiskasvatusta. (Salomaa 2016, 137-141.)

Mediakasvatuskyselyssä kartoitin vastaajien kiinnostusta saada lisätietoa mediakasvatuksesta. Moni varhaiskasvattajista ei ole omassa lapsuudessaan päässyt tutustumaan kattavasti mediavälineisiin. Entisaikaan media-ympäristö on ollut paljon suppeampi kuin nykyään. Kasvattajan saama tieto opiskeluaikanaan ei myöskään aina kata mediakasvatuksen nykyisiä tietokriteerejä. (Stakes 2008, 6.)

Kyselyssä selvitin minkä ikäisille lapsille mediakasvatusta tulisi vastaajien mielestä alkaa antaa. Mediakasvatus tulisi aloittaa silloin kuin lapsi alkaa olla kosketuksissa medialavälineiden kanssa. (Korhonen 2010, 22.)

Kyselyn pääkysymyksinä oli mitä mediakasvatus on ja miten ja millaisin menetelmin päiväkodissa mediakasvatusta toteutetaan. Selvitin myös, miten mediakasvatusta tulisi kasvattajan näkökulmasta tulevaisuudessa toteuttaa. Lisäksi halusin tietää, annetaanko päiväkodeissa tarpeeksi kattavaa mediakasvatusta työntekijöiden mielestä. Mediakasvatuksessa lapselle asetetaan säännöt ja rajat, tarjotaan lapselle mahdollisuus tutustua erillaisiin medialaitteisiin sekä keskustellaan lapsen kanssa median vaikutuksista ja mediasisällöistä. (Korhonen 2010, 22.) Mediakasvatuksessa

hyödynnetään lasten luontaisia tapoja oppia muun muassa voidaan kehittää medialeikkejä. Mediakasvatuksessa harjoitellaan erilaisia mediataitoja. (Stakes 2008, 16-17.)

Nämä vastaukset ja teemahaastattelussa esiin tulleet asiat olisivat pohja, josta lähtisin rakentamaan mediakasvatussuunnitelmaa.

Mediakasvatuskysely on liitteenä opinnäytetyössä (liite nro 1).

5.4 Teemahaastattelun luominen

Haastattelun ideana on kerätä tietoa, jonka avulla voidaan luotettavasti tehdä päätelmiä tutkittavasta aiheesta. Haastatteluun on tehty teemarunko, mutta se ei sisällä tarkkoja, yksityiskohtaisia kysymyksiä. Ihmisten vapaalle puhumiselle ja ajatuksille jätetään tilaa. Haastattelun ei tarvitse edetä haastattelurungon mukaan vaan tärkeämpää on, että kaikki teemat käydään keskustelun aikana läpi. Haastattelussa on tarkoitus antaa haastattelevan tuoda esille vapaasti omia näkemyksiään itseään koskeviin asioihin. Haastateltava on merkittävä ja aktiivinen osapuoli haastattelussa. (Hirsjärvi & Hurme 1995, 14-16.)

Teemahaastattelun rungon rakensin pohtimalla ja arvioimalla mitä asioita koin tarpeelliseksi selvittää mediakasvatussuunnitelmaa varten. Teemahaastattelun runko rakentui kuudesta teemasta: Mitä mediakasvatus on, mediakasvatuksen tärkeys, mediakasvatuksen toteutus tällä hetkellä, lasten oppimismenetelmät, mediakasvattajan taitojen kehittäminen sekä mediakasvatussuunnitelman sisältö. Teemahaastattelun runko on rakennettu melkein samoista kysymyksistä kuin mediakasvatuskyselyn, koska vastaukset kysymyksiin antaisivat tarvitsemäni tiedon mediakasvatussuunnitelmaa varten. Teemat kytkeytyvät mediakasvatuskyselyyn ja haastattelun toteutin tarkoituksena saada tarkentavaa ja syventävää tietoa kyselyn lisäksi.

Haastattelun toteutin ryhmähaastatteluna teemahaastattelumenetelmänä. Päädyin valitsemaan teemahaastattelun, koska mielestäni se oli helpoin ja mukavin tapa toteuttaa haastattelu. Halusin, että keskustelu on

mahdollisimman vapaata ja luontevaa eikä kuten tavallinen haastattelu, jossa haastattelija esittää kysymyksiä, joihin haastateltava vastaa yksipuolisesti. Pystyin tarvittaessa myös tarkentamaan kysymyksiä ja ohjaamaan keskustelua, jos asia lähti etenemään väärään suuntaan tai haastateltava ei osannut vastata kysymykseen. Ryhmähaastattelun koin mahdollistavan paremmin keskustelua kuin jos olisin haastatellut jokaisen yksitellen. Ryhmähaastattelun uskoin myös lisäävän haastateltavien rohkeutta kertoa omia mielipiteitään.

Teemahaastattelussa selvitin Käpylän päiväkodin työntekijöiden näkemyksiä mediakasvatuksesta ja sen toteuttamisesta tällä hetkellä päiväkodissa. Tarkoituksena oli myös saada kasvattajien näkemyksiä ja toiveita mediakasvatussuunnitelmaa varten. Pidin itse tärkeänä saada haastatella Käpylän työntekijöitä, jotta mediakasvatussuunnitelmasta tulisi heidän tarpeidensa ja toiveidensa mukainen.

5.5 Tulosten analysointi

Mediakasvatuskyselyn analysointi onnistui helposti Surveymoney –sovelluksen avulla. Sovellus teki automaattisesti vastauksista kaavioita ja diagrammeja, joita pystyi kätevästi analysoimaan. Ainoastaan vapaakenttä-kohtia täytyi itse jaotella ja tiivistää. Niiden analysoinnissa kirjasin vastaukset ylös ja vertasin missä vastauksissa oli samankaltaisuuksia ja mitkä vastauksista eivät sisältäneet vastausta kysymykseen ja poistin ne. Tiivistämisen jälkeen oli vastauksia helppo lähteä kirjaamaan opinnäytetyöhön.

Teemahaastattelun analysoinnissa käytin sisällönanalysointimenetelmää. Sisällönanalyysimenetelmä on hyvin laaja käsite, joka voi tarkoittaa teoreettista viitekehystä tai tietynlaista menettelytapaa. Sisältöanalyysimenetelmää käytetään laadullisen aineiston analyysissa ja se onkin sen perusanalyysimenetelmä, mutta sitä voidaan käyttää myös määrällisen tutkimuksen menetelmänä. Sisällönanalyysissä voidaan tutkia kirjoitettua tai suullista viestintää. Sen tarkoituksena on kerätyn tiedon tiivistäminen niin, että tutkijan on mahdollista tarkastella tutkittavien ilmiöiden ja asioiden merkitystä, seurauksia ja yhteyksiä. Sisältöanalyysissa on tarkoituksena

erottaa tutkimuksessa eroavaisuudet ja samanlaisuudet. (Tuomi & Sara-järvi 2002, 105.)

Tallensin tietokoneella videoimalla teemahaastattelun. Kävin haastattelun koneelta läpi ja kirjasin sen paperille, jotta sain kirjattua kaiken tarpeellisen tiedon haastattelusta. Kirjauksen jälkeen lähdin hahmottamaan teemoja keskustelussa nousseista asioista. Pyrin tässä vaiheessa jo poistamaan kaiken epäolennaisen tai tutkimukseen nähden turhan tiedon pois. Koska käytin haastattelussa menetelmänä teemahaastattelua, ei keskustelu edennyt kysymys kerrallaan vaan teemoittain. Sain jokaiseen tutkimuskysymykseeni vastauksia, mutta koin analysoinnin hieman haastavaksi, koska vastaukset eivät olleet loogisessa järjestyksessä. Aineiston analysoinnin yhteydessä huomioin aineiston tiivistämisen.

6 MEDIAKASVATUSKYSELYN JA TEEMAHAASTATELUN TULOKSET

6.1 Mediakasvatuskyselyn tulokset

Toteutettuani kyselyn ja teemahaastattelun lähdin purkamaan tuloksia ja analysoimaan vastauksia.

Mediakasvatuskyselyn toteutukselle oli aikaa kaksi viikkoa ja sain kerättyä kyselyyn 20 vastausta. Vastausprosentti jäi aika alhaiseksi, jos oletetaan, että työntekijöitä kaikissa 9 päiväkodissa on yhteensä noin 90. Avaan seuraavaksi mediakasvatuskyselyn tulokset.

Kaikki vastanneet olivat naisia (miespuolisia työntekijöitä ko. päiväkodeissa on kaksi) ja vastaajien keskimääräinen ikä oli 47 vuotta. Vastanneiden ikähaarukka oli 24 - 60 vuotta. Halusin kartoittaa minkä ikäisiä vastaajia mediakasvatuskysely ja sen aihepiiri kiinnosti.

6.1.1 Mediakasvatuksen tärkeys ja taso päiväkodissa

Kyselyn tuloksista selvisi, että melkein kaikkien (80 %) vastanneiden mielestä mediakasvatus on tärkeää varhaiskasvatuksessa. Mielestäni tämä ilmentää sitä, että media on läsnä meidän jokapäiväisessä elämässämme eikä media vaikuta vain aikuisten arkeen vaan myös lasten. Nykypäivänä lapset ovat huomattavasti enemmän kosketuksissa mediaan ja mediavälineet, kuten kännykät ja tietokoneet, ovat yleisempiä kuin lapsilla esim. 10-15 vuotta sitten.

Vastanneista 75% oli sitä mieltä, että mediakasvatuksesta tulee päiväkodissa yhä tärkeämpää. Mielestäni tämä kuvastaa sitä miten paljon tärkeämpään rooliin median katsotaan nousevan tulevaisuudessa yhteiskunnassamme. Vauhdilla kehittyvän teknologian myötä medialaitteet ja mediasisällöt nousevat vielä merkittävämmäksi kuin nykypäivänä. Lapsille tulee kertoa ja antaa opastusta median käytössä varhaisemmassa vaiheessa sekä laajemmin kuin nykyään.

Vastaajien enemmistön mielestä heidän työpaikallaan toteutetaan mediakasvatusta kohtalaisesti tai liian vähän. Minun näkemykseni on, että mediakasvatusta on tärkeää ja kyselyssä halusin saada vahvistusta olettamukselleni, että mediakasvatusta ei vielä anneta tarpeeksi. Suurin osa vastanneista oli kiinnostunut saamaan myös lisää tietoa mediakasvatuksesta. Tämä johtunee siitä, että mediakasvattajat kokevat tietävänsä mediakasvatuksesta liian vähän ja että varhaiskasvattajien koulutuksessa ei ole tarpeeksi kattavasti opetusta mediakasvatuksesta. Jos tuntee itse epävarmuutta median käytössä ja opetuksessa, voi mediakasvatuksen toteuttaminen tuntua hankalalta. Valtaosan mielestä mediakasvatuksen toteuttaminen päiväkodeissa tulee entistä tärkeämmäksi tulevaisuudessa.

Kyselyssä selvitin myös minkä ikäiselle lapselle mediakasvatusta pitäisi alkaa tarjota. Vastauksien ikähaarukka oli 1-6 -vuotiaana. Vastaukset jakautuivat suuresti. Vastaajista valtaosan mielestä mediakasvatusta tulisi alkaa toteuttaa jo 1 -vuotiaan lapsen kanssa. Toiseksi eniten vastaajien mielestä mediakasvatusta tulisi alkaa toteuttaa 5 -vuotiaiden kanssa. Seuraavaksi suurin vastaus prosentti jakautui tasaisesti 2-4 -vuotiaiden kesken. Vähemmistö oli sitä mieltä, että mediakasvatusta tulisi toteuttaa vasta 6 -vuotiaiden kanssa. Selityksenä näin suureen hajontaa voisi olla, että ohjeistus mediakasvatukseen on ollut puutteellista. Myös vastaajien omat kokemukset mediasta ja mediavälineistä ovat hyvin erilaisia. Nämä vaikuttavat vastaajan käsitykseen mediakasvatuksesta ja sitä kautta mielipiteeseen mediakasvatuksen aloittamisen ajankohdasta.

6.1.2 Mitä mediakasvatusta on

Mediakasvatuskyselyssä selvitin mitä mediakasvatusta kasvattajien omasta mielestä on. Nostan tähän muutaman vastaajan kommentin.

Vastaaja 1: Mediakasvatus on lapsen tutustuttamista mediaan turvallisessa oppimisympäristössä. Tavoitteena on harjoitella mediataitoja ja niin ikään kehittää lapsen valmiuksia mediakulttuurissa elämiseen.

Vastaaja 2: Tarjotaan lapsille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin medioihin, ja hyödynnetään niitä oppimisen välineinä. Keskustellaan, millaisia sääntöjä medioiden käyttöön liittyy.

Vastaaja 3: Lasten mediakulttuuriin paneutumista/huomiota. Tutustutaan erilaisiin välineisiin, sovelletaan oppimista niiden kautta (esim. pelit tabletilla/tietokoneella). Osallistetaan lasta tekemään itse (esim. valokuvaamaan). Haetaan tietoa tietotekniikan avulla. Keskustellaan mediasta ja sen vaikutuksista lasten arjessa.

Vastausten perusteella kasvattajien mielestä mediakasvatus on lasten tukemista median käytössä ja heidän taitojensa kasvattamista medialaitteiden sekä mediasisältöjen käytössä. Mediakasvatuksessa tutustutaan median eri sisältöihin tablettien ja tietokoneiden avulla. Kyselyssä nousi esille myös mediaan tutustuminen kirjojen ja sanomalehtien kautta sekä kirjastoautoon tutustumisen avulla. Esille nousi mediakasvatuksen tärkeys tietoturvallisuuden näkökulmasta sekä turvallisesta ja oikeanlaisesta median käytöstä. Mediaan liittyvistä aiheista keskustellaan myös lasten kanssa. Pienemmät lapset tutustuvat mediaan lähinnä kirjojen, satujen, kuvien ja musiikkiin avulla. Pienet lapset käyttävät askartelussa hyväkseen sanomalehdistä löytyviä kuvia.

6.1.3 Mediakasvatuksen toteutus tällä hetkellä

Kyselyssä halusin selvittää miten mediakasvatusta nyt toteutetaan Kouvolan kaupungin päiväkodeissa. Tässä muutama poiminta vastauksista:

Vastaaja 1: Lapsien käytössä aikuisen valvonnassa tabletti, jolla harjoitellaan piirtämis/peliohjelmia. Otetaan puhelimella ja tabletilla valokuvia. Jotkut tehneet videoita.

Vastaaja 2: "Isot" tutustuvat ajanmukaisiin mediavälineistöihin- ja sisältöihin mm. tabletilla kuvia ottamalla. Esim. nimetään muoto, kuten ympyrä, joka lapsen tulee paikallistaa huoneesta, ja josta lapsi ottaa kuvan. He myös käyttävät aikuisen avustuksella erilaisia kasvatukseen tarkoitettuja aplikaatioita. Nämä edellä mainitut keinot ovat vain jäävuoren huippuna.

Vastaaja 3: Melko kevyesti, lähinnä keskustelua lasten kanssa satunnaisesti.

Vastausten perusteella mediakasvatusta toteutetaan eri yksiköissä hyvin eri tavalla. Eroja mediakasvatuksessa on myös eri ikäisten lasten välillä. Isommat lapset käyttävät tabletteja ja tutustuvat eri mediasisältöihin. Lapset pääsevät tablettien avulla kokeilemaan erilaisia pelejä, valokuvamaan, videoimaan ja kuuntelemaan musiikkia. Tutkimuksessa nousi esille myös mediaan tutustuminen kirjojen ja sanomalehtien avulla. Lisäksi kasvattajat etsivät lasten kanssa internetistä tietoa ja videoita lapsia kiinnostavista asioista, esimerkiksi YouTubesta. Yksi vastaajista vastasi pelkällä kysymysmerkillä, jonka oletan johtuvan siitä, että median käyttö ja mediavälineet ovat vastaajalle itselleen vieraita ja hänen lienee vaikea mieltää mediakasvatus osana varhaiskasvatusta.

6.1.4 Miten mediakasvatusta voisi parantaa

Selvitin kyselyssä myös miten mediakasvatusta tulisi tulevaisuudessa toteuttaa. Tässä muutamien kyselyyn vastanneiden kommentti:

Vastaaja 1: Tabletit ovat käytännöllisiä ja mahdollistavat monenlaisen mediakasvatuksen. Vuoden varrella otettuja kuvia on mukava katsella "elokuvana". Muistot lisäävät yhteenkuuluvuutta ja lapset voimaantuvat nähdesään itsensä "elokuvassa". Myös vanhemmat näkevät lapsensa päiväkotiroolissa nähdesään "elokuvan". Ympäristön tutkimisessa ja välittömästi tapahtuvan lisätiedon etsimisessä netistä avartavat lapselle jo nuorena median käytön mahdollisuuden. Sosiaalisten vuorovaikutustaitojen harjoittelussa lasten valokuvia voi käyttää

ristiriitatilanteiden selvittelyssä ja kiusaamisen ennaltaehkäisyssä esim. keppinukkenäytelminä. Mahdollisuuksia on paljon. Tarvitsisimme vain tarvittavan laitteiston ja luvan valokuvien tulostamiseen.

Vastaaja 2: Mediakasvatusta pystytään toteuttamaan useilla menetelmillä - "mielikuvitus vain rajana". On täysin kasvattajasta ja käsillä olevista materiaaleista kiinni, kuinka mediakasvatusta voidaan toteuttaa. Kuitenkin, haluaisin itse kiinnittää enemmän huomiota siihen, että myös "pienten" puolella olisi mahdollisuus tabletin käyttöön. On huomioitava, ettei laadukas mediakasvatusta ole sidoksissa pelkkien teknisten välineiden käyttämiseen. Mediakasvatuksellista toimintaa voi olla jo esimerkiksi sanomalehtien tai kirjojen lukeminen.

Vastaaja 3: Ohjausta ja runsaasti lisää laitteita varhaiskasvatukseen.

Kysely osoitti, että kasvattajien mielestä mediakasvatusta tulisi toteuttaa tablettien ja muiden tietotekniikkavälineiden avulla. Heidän mielestään päiväkoteihin tulisi hankkia paljon lisää mediavälineitä. Lisäksi he kaipaisivat lisää koulutusta ja tietoa mediakasvatuksesta ja sen toteuttamisesta. Vastauksissa toivottiin lasten vanhemmille suunnattua valistamista mediakasvatuksesta. Tähän kysymykseen useampi vastaaja vastasi kysymysmerkillä tai toteamalla ettei tiedä. Koska mediakasvatuksesta ei ole Kouvolan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa tarkkoja ohjeita eikä mediakasvatussuunnitelmaa ole tehty, saattaa olla, ettei osalla varhaiskasvattajista ole tarpeeksi tietoa eikä kokemusta mediakasvatuksesta. Ja jos mediavälineet ovat vieraita heille itselleen, on vaikea ilmaista toiveitaan mediakasvatuksesta tulevaisuudessa.

6.2 Teemahaastattelun tulokset

Teemahaastattelun toteutin ryhmähaastatteluna, johon osallistui 4 Käpylän päiväkodin työntekijää. Sain haastatteluun kolme isojen puolen työntekijää ja yhden työntekijän, joka työskentelee pienten puolella. Haastattelun kuvasin ja tallensin tietokoneella, jonka jälkeen kävin tallenteen läpi ja kirjasin tulokset.

6.2.1 Mediakasvatus kasvattajien mielestä

Teemahaastattelussa nousivat esille kasvattajien näkemykset mediakasvatuksesta. Kasvattajien mielestä mediakasvatukseen vaikuttaa lapsen ikä ja kehitystaso. Heistä on tärkeää toteuttaa lapselle tämän omantasoisista mediakasvatusta. Kasvattajat korostivat mediakasvatuksessa tahtovansa kiinnittää huomiota lasten ohjaamiseen oikeanlaiseen tiedon hakuun. Lapsia tulee innostaa median käyttöön yhdessä toimimisella, kuten etsimällä internetistä tietoa, kuvia ja musiikkia. Kasvattajat painottivat, että mediaan tutustuminen ja sieltä tiedon etsiminen tulee tapahtua hiljalleen askel kerrallaan.

6.2.2 Mediakasvatuksen toteuttamismenetelmät

Käpylässä mediavälineitä on suhteellisen vähän. Heillä on kaksi tietokonetta ja tabletti, joka on käytössä vuoroin heillä ja vuoroin Puistolan päiväkodissa eskareilla. Käpylän päiväkotia saa ensi syksynä oman tabletin käyttöönsä. Televisiota ei Käpylän päiväkodissa ole. Tämä ei kasvattajia haittaa, koska elokuvia lapset katsovat paljon kotonaan, mutta heidän mielestään olisi suotavaa, jos lasten kanssa pystyisi katsomaan luontodokumentteja tai muuta lapsen opetukseen liittyvää materiaalia.

Internetistä kasvattajat etsivät musiikkia lasten kanssa, vaikka päiväkodissa pääsääntöisesti musiikka kuunnellaan cd-levyltä tai kasetilta. Kasvattajat painottivat, että mediavälineiden vähyys rajoittaa mediakasvatuksen toteuttamista. Internetistä löytyisi heidän mielestään paljon sisältöä, joka olisi hyödyllistä lapsille. Piirustus- ja väritystilanteissa kasvattajat hyödyntävät paljonkin internetiä. Internetistä lapset saavat etsiä värityskuvia, jotka aikuiset tulostavat lapsille ja piirrettäessä aikuiset voivat näyttää lapsille esimerkkikuvia tai yksityiskohtia, kuten millaiset silmät kissalla on.

Kasvattajat kertoivat myös, että lapsille esitetellään erilaisia mediavälineitä ja heidän kanssaan tutustutaan niiden käyttöön. Mediavälineiden oikeanlaiseen käyttöön pureudutaan ja samalla siitä keskustellaan

yhdessä lasten kanssa. Kasvattajat ja lapset käyvät kahden viikon välein kirjastoautossa. Lapsia viedään myös teatteriin, käydään näytelmä- ja muissa esityksissä sekä tutustumassa kirjastoon. Lapsille luetaan satuja ja tutkitaan kirjoja yhdessä tai lapset tutustuvat kirjoihin itsenäisesti.

Kasvattajat toivoisivat uusia mediavälineitä mediakasvatuksen toteuttamista varten. Lisäämällä tabletteja lapset pystyisivät kuvaamaan esimerkiksi retkillä itseään kiinnostavia asioita. Valokuvaamista pystyisi hyödyntämään myös päiväkodin tiloissa ja lapset voisivat ottaa valokuvia esineistä ja asioista. Valokuvia voisi käydä läpi yhdessä ja niistä voisi tehdä esimerkiksi näyttelyn, jota vanhemmatkin pääsisivät katsomaan. Tableteista olisi hyötyä lapsille, joiden kielen taito on heikkoa. Tabletin avulla pystyy kuuntelemaan puhetta ja harjoittelemaan itse puhumista ja pelamaan pelejä, jotka auttavat kielen kehityksessä. Yksi idea mediakasvatuksen toteuttamisessa olisi sanomalehden tekeminen. Päiväkodin eskariryhmä työstää juuri omaa sanomalehteä, jota varten he haastattelevat ja ottavat kuvia muista lapsista ja aikuisista. Pienemmätkin lapset pystyisivät toteuttamaan sanomalehteä aikuisten avustuksella.

6.2.3 Odotukset mediakasvatussuunnitelmalta

Mediakasvatussuunnitelmassa kasvattajat toivoivat olevan vinkkejä ja ohjeistusta varhaiskasvattajille. Heidän mielestään mediakasvatussuunnitelman voisi suunnata noin 3-6- vuotiaiden ikäjakaumalle. He nostivat esille, että mediakasvatus mielletään vielä hieman suppeasti. Tärkeänä asiana he kiinnittivät huomioita lapsen luontaiseen tapaan oppia. Lapset oppivat parhaiten tekemällä, kokeilemalla ja mallia ottamalla. Näitä asioita mediakasvatussuunnitelmassa tulisi huomioida ja tietenkin yhdessä tekeminen. Suunnitelmaan he toivoivat erilaisia vinkkejä toiminnallisiin harjoitteluihin. Kasvattajat halusivat uusia ideoita tabletin kanssa työskentelyyn.

7 MEDIAKASVATUSSUUNNITELMA

Mediakasvatussuunnitelman kokosin opinnäytetyöni teorian tiedon, mediakasvatuskyselyn sekä teemahaastattelun pohjalta. Mediakasvatussuunnitelmaan nostin tärkeimpiä teorian tietoja, joita käsittelin opinnäytetyössäni. Mediakasvatussuunnitelman toiminnallisen sisällön suuntasin 4-5-vuotiaille lapsille. Mediakasvatusta tulee toteuttaa jo nuorempienkin kanssa, mutta päädyin ottamaan vanhemman kohderyhmän oman ja työntekijöiden näkemysten vuoksi.

Mediakasvatussuunnitelma sisältää teorian tietoa ja toiminnallisia menetelmiä mediakasvatukseen toteuttamiseen liittyen. Toiminnalliset osuudet suunnittelin ja kehitin omien näkemysteni ja työntekijöiden ideoiden pohjalta. Niiden suunnittelussa pohdin lapsen luontaista tapaa oppia sekä sitä, mikä tukee lapsen oppimista parhaiten. Pyrin kehittämään ideoita, jotka ovat lapsista mielenkiintoisia ja joita lapsista olisi mukava toteuttaa kasvatukselliset näkökulmat ja päiväkodin toimintamahdollisuudet huomioon ottaen.

Mediakasvatussuunnitelma on opinnäytetyössäni liitteenä (liite nro 2).

8 POHDINTA

8.1 Arviointi ja luotettavuus

Tässä luvussa pohdin opinnäytetyöni onnistumista, eettisyyttä ja luotettavuutta. Mietin, mitkä asiat työssäni menivät hyvin ja mitkä asiat olisin voinut tehdä toisin. Opinnäytetyössäni keräsin tietoa Kouvolan kaupungin päiväkotien tämän hetkisistä mediakasvatuksen toteuttamistavoista. Lisäksi hankin tietoa ja toiveita siitä, miten mediakasvatusta tulisi jatkossa toteuttaa. Opinnäytetyöni tavoitteena oli luoda mediakasvatussuunnitelma Käpylän päiväkodille.

Opinnäytetyöni kaikki tavoitteet onnistuivat mielestäni hyvin. Mediakasvatussuunnitelmasta sain tehtyä monipuolisen ja tilaajan toiveet sekä tarpeet huomioonottavan. Opinnäytetyöstäni olen itse saanut paljon tietoa ja ideoita mediakasvatuksen toteuttamiseen. Koen siitä olevan hyötyä paljon itselleni tulevaisuudessa lastentarhanopettajana. Uskon myös muiden saavan työstäni hyödyllistä tietoa mediakasvatuksesta. Opinnäytetyöni ansiosta olen vahvistanut taitojani mediakasvatuksesta sekä oppinut kärsivällisyyttä, johdonmukaisuutta ja tiedonhakua. Lisäksi opinnäytetyön kirjoittaminen on harjaannuttanut kirjallista ilmaisutaitoa, kirjallisen tuotoksen jäsentelyä ja suuren tietomäärän käsittelyä sekä olennaisten tietojen seulomista suuresta määrästä lähdeaineistoa.

Medikasvatus varhaiskasvatuksen osa-alueena ja sen antamisen tärkeys on vasta viime aikoina noussut esiin. Aiheesta löytyi liian vähän teoretietoa sekä aikaisempia tutkimuksia, mikä vaikeutti opinnäytetyöni tekemistä. Opinnäytetyön prosessin aikana saamani tiedon ja kokemusten pohjalta voin todeta, että mediakasvatuksen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa on erittäin tärkeää ja siihen tulisi panostaa paljon nykyistä enemmän. Lisäksi varhaiskasvattajille tulisi tarjota koulutusta mediakasvatukseen liittyen sekä päiväkotien tulisi panostaa siihen, että medialaitteita olisi kattavasti tarjolla.

Lasten kasvatusta ja hoitoa on päiväkodin ja kodin yhteistyötä, vanhemmat tulisi saada jollain tavalla mukaan mediakasvatukseen. Päiväkodin tehtävänä on ainakin herätellä vanhempia aiheen tärkeydestä. Mediakasvatukseen tulisi olla osa kasvatuskumppanuutta, jolla tähdätään lapsen kaikenpuoliseen hyvinvointiin.

Opinnäytetyöni onnistui omasta mielestäni hyvin ja olen siihen tyytyväinen. Kiireellisen aikataulun takia en saanut päiväkodin työntekijöiltä mediakasvatussuunnitelman arviointia. Olisi ollut mielenkiintoista saada tietää, miten mediakasvatussuunnitelma on otettu päiväkodin arjessa käyttöön ja mitä mieltä työntekijät siitä ovat. Sen avulla olisin saanut konkreettista tietoa mediakasvatussuunnitelman onnistumisesta. Mediakasvatussuunnitelman arvioinnin jäädessä pois en pysty sanomaan varmasti, miten hyvin se on toiminut ja miten paljon hyötyä työntekijät ovat siitä saaneet. Uskon kuitenkin, että mediakasvatussuunnitelmasta työntekijät hyötyvät ja saavat siitä apua mediakasvatuksen toteuttamisessa. Mediakasvatussuunnitelmassa huomioin työntekijöiden toiveet ja näkemykset, jotta siitä tuli mahdollisimman hyvin heidän tarpeensa täyttävä. Mediakasvatussuunnitelman toiminnalliset osuudet olen suunnitellut niin, että lapset saavat kattavaa mediakasvatusta.

Mediakasvatuskyselyä arvioidessani nousi esille, että kysymykset joissa kysyin vastaajien ikää ja sukupuolta olivat turhia ja niillä ei ollut merkitystä opinnäytetyöni prosessin kannalta. Jos tekisin kyselyä nyt, jättäisin ne kyselystä kokonaan pois. Mediakasvatuskyselyn muut kysymykset olivat kuitenkin mielestäni hyvin koottu ja ne edesauttoivat sekä tukivat mediakasvatussuunnitelman tekemistä. Sain vastauksia kyselyyn 20 kappaletta ja olin määrään tyytyväinen, vaikka oletin saavani niitä enemmän, mutta 20 oli kuitenkin tarpeeksi tuotokseni onnistumisen kannalta.

Teemahaastattelu onnistui mielestäni hyvin ja sain toteutettua haastattelun ryhmähaastatteluna, jota toivoin. Haastattelussa sain kerättyä tarvitsemani ja haluamani tiedon. Teemahaastatteluun osallistui haluamani määrä kasvattajia. Teemahaastattelun perustellaan voin todeta, että Käpylän

päiväkodin työntekijöillä on aito halu ja tarve saada mediakasvatussuunnitelma.

8.2 Kehittämiskohteet ja jatkotoiminta

Jos tekisin opinnäytetyöni uudestaan, olisin varannut sen tekemiseen enemmän aikaa. Koko opinnäytetyöprosessin onnistumisen vaarana oli, että aika ei riitä. Opinnäytetyöni onnistumisen kannalta aikataulutusta ja sen noudattaminen on ollut äärimmäisen tärkeää. Olisin myös halunnut tavata uudestaan Käpylän päiväkodintyöntekijöitä, jotta olisin saanut vielä enemmän tietoa mediakasvatussuunnitelmaan ja siitä olisi tullut vielä kattavampi ja laajempi. Lisäksi mediakasvatussuunnitelman olisi voinut tehdä näin paremmin yhteistyössä työntekijöiden kanssa.

Toiveeni on, että mediakasvatussuunnitelman kehittämistä jatkettaisiin niin, että siitä tehtäisiin versio, jota voitaisiin hyödyntää kaikissa Kouvolan kaupungin päiväkodeissa ja se voisi olla liittäminen Kouvolan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Olen todella iloinen, että valitsin opinnäytetyöni aiheeksi mediakasvatuksen, koska se on erittäin ajankohtainen ja tärkeä asia lasten, vanhempien ja varhaiskasvattajien arjessa. Tunnen onnistuneeni mediakasvatussuunnitelman tekemisessä ja on palkitsevaa tietää, että olen antanut oman panokseni helpottamaan ja ohjaamaan niin monen osapuolen arjessa toimimista.

LÄHTEET

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 1997. Teemahaastattelu. Yliopistopainos. Helsinki

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytöntö. Helsinki: Yliopistopaino

Irisvik, S & Utriainen, J. 2017. Kuinka kasvattaa diginatiivi. Helsinki: Kustantamo S&S.

Karjalahti, S. 2015. Satu kotien arjessa – satujen merkitys äitien näkemänä. Pro-gradu tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. [Viitattu 14.3.2018] Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20150519/urn_nbn_fi_uef-20150519.pdf

Koivusalo-Kuusivaara, R. 2007. Lapset, media ja symbolinen vuorovaikutus. Suomalaisten, englantilaisten ja saksalaisten mediasuhteen tarkastelua. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Kotilainen, S. 2002. Kasvattaja lapsen tulkkina mediaympäristössä. Teoksessa Sintonen, S. (toim.) Median sylissä. Kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Korhonen, P. 2010. Median asettamia haasteita pienten lasten hyvinvoinnille. Teoksessa Meriranta, M. (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja.

Kupiainen, R. & Sintonen, S. 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki: Yliopistokustannus Oy.

Lapset & media. Kasvattajan opas. (2016) Kansallisen audiovisuaalisen instituutin mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikön asiantuntijat.

Merilampi, R-S. 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Mustonen, A. 2006. Käsi kädessä mediamaailmassa. Teoksessa Niinistö, H (toim.), Ruhala, A (toim.), Henrikson, A & Pentikäinen, L. Mediametkaa!

Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

Niinistö, H (toim.), Ruhala, A (toim.), Henrikson, A & Pentikäinen, L. 2006 Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

Noppiari, E. 2014. Mobiilimuksut: Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 3. Journalismin, median ja viestinnätutkimuskeskus COMET.

Tampereen yliopisto. [Viitattu 11.3.2018] Saatavissa:

<http://www.uta.fi/cmt/index/mobiilimuksut.pdf>

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy. [Viitattu 22.3.2018] Saatavissa:

http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Opetushallitus. 2017. Varhaiskasvatus. [Viitattu 15.3.2018] Saatavissa:

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus

Ruhala, A. 2010. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten käsityksiä mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Pro gradu. Tampere: Tampereen yliopisto. [Viitattu 25.3.2018] Saatavissa:

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81339/gradu04116.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Salokoski, T. 2007. Turvallista mediamatkaa! Taitavaksi median tulkitsijaksi aikuisen tukemana. Teoksessa Pentikäinen, L (toim.), Ruhala, A (toim.) & Niinistö, H (toim.). Mediametkaa! Osa-2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka.

Salomaa, S. 2016. Tuomitsemisesta tukemiseen: mediakasvatus pedagogisen kehittämisen haasteena varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Mulari, H. (Toim.) Solmukohtia: näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Unigrafia.

Stakes. 2008. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Opetusministeriön Mediamuffinsi-hanke. Iisalmi: Painotalo Seiska Oy.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Tammi. Helsinki.

Valkonen, S. (2012) Televison merkitys lasten arjessa. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen Yliopisto. [Viitattu 30.3.2018] Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66927/978-951-44-8834-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36. [Viitattu 15.3.2018] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

LIITTEET

Liite 1 Mediakasvatuskysely

Kopio: Mediakasvatus Kouvolan kaupungin päiväkodeissa

☰ SIVUN OTSIKKO

1. Olen

- nainen
 mies

2. Ikäni on

18 70

3. Mediakasvatus on tärkeää

- Olen täysin samaa mieltä
 Olen lähes samaa mieltä
 En osaa sanoa
 Olen jokseenkin eri mieltä
 Olen täysin eri mieltä

4. Toteutetaanko työpaikallasi tarpeeksi kattavaa mediakasvatusta?

- Kyllä
 Jokseenkin
 Kohtalaisesti
 Ei
 En osaa sanoa

5. Mitä mediakasvatus mielestäsi on?

6. Miten mediakasvatusta päiväkodissasi tällä hetkellä toteutetaan?

7. Miten ja millä menetelmillä mielestäsi mediakasvatusta tulisi jatkossa toteuttaa?

8. Olen kiinnostunut saamaan lisää tietoa mediakasvatuksesta

- Olen täysin samaa mieltä
- Olen lähes samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Olen jokseenkin eri mieltä
- Olen täysin eri mieltä

9. Mielestäni tulevaisuudessa mediakasvatuksesta päiväkodissa tulee yhä tärkeämpään

- Olen täysin samaa mieltä
- Olen lähes samaa mieltä
- Olen jokseenkin eri mieltä
- Olen täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

10. Minkä ikäisenä lapselle tulisi aloittaa mediakasvatus?

1 6

Liite 2 Mediakasvatussuunnitelma

Mediakasvatussuunnitelma Kouvolan Käpylän päiväkoti

Riina Muhonen

Lahden ammattikorkeakoulu

Sisällysluettelo

ALKUSANAT	1
MEDIAKASVATUS	2
MEDIAKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN	3
TOIMINNALLISIA MENETELMIÄ MEDIAKASVATUKSEN TOTEUTTAMISEEN.....	4
MEDIAKASVATUKSEN TOTEUTTAMISEN ARVIONTI	7
LÄHTEET	8

Alkusanat

Mediakasvatussuunnitelma on Lahden ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijan tekemä suunnitelma Käpylän päiväkodille. Suunnitelman tarkoituksena on tukea kasvattajien tarjoamaa mediakasvatusta päiväkodin lapsille. Suunnitelma syntyi opinnäytetyön tuloksena. Suunnitelman luomiseen vaikuttivat kasvattajien omat toiveet sekä tekijän näkemykset ja ideat. Medikasvatussuunnitelman sisältö on suunnattu 4-5 -vuotiaille lapsille.

Suunnitelma on toimintamalli, joka sisältää ideoita, tietoa ja toiminnallisia menetelmiä mediakasvatukseen toteuttamiseen. Tarkoituksena on vahvistaa päiväkodin työntekijöiden mediakasvatustaitoja ja antaa työkaluja mediakasvatukseen toteuttamiseen. Suunnitelman pyrkimyksenä on tuoda mediakasvatusta osaksi päiväkodin arkea. Suunnitelman tarkoituksena on myös innostaa ja motivoida työntekijöitä toteuttamaan mediakasvatusta. Toiminnalliset tuokit on suunniteltu niin, että lapsi pääsee turvallisesti oppimaan ja tutustumaan mediaan.

Medialla tarkoitetaan eri mediasisältöjä ja medialaitteita. Median avulla voidaan viestittää, etsiä tietoa tai käyttää mediaa viihdyttämisen välineenä. Erilaisia mediavälineitä on paljon, esimerkiksi tietokoneet, televisiot, tabletit, kamerat, sanomalehdet ja älypuhelimet. Mediasisältöjä ovat esimerkiksi pelit, elokuvat, mainokset, valokuvat, uutiset ja sadut. (Lapset & media 2016, 5-7.)

Medialla on merkittävä vaikutus lapseen jo pienestä lähtien. Lapset aloittavat median seuraamisen aktiivisesti noin kolmen vuoden ikäisenä. Media vaikuttaa lapsen kehitykseen ja sosiaalisiin suhteisiin. Median avulla lapsi pystyy kokemaan eri tunnetiloja ja näin pystyy kehittämään omia tunnetaitojaan. Media toimii tunteiden ja kehityksen edistäjänä sekä tiedon lähteenä, jota voidaan käyttää yksin tai yhdessä. (Merilampi 2014, 9.)

Mediakasvatus

Mediakasvatuksen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa on nykypäivänä tärkeässä asemassa. Medialla on suuri vaikutus ihmisen elämään jo lapsena. Mediakasvatuksen tarkoituksena on opettaa ja ohjeistaa lapsille mediaa ja sen käyttöä. Mediakasvatuksessa lasten medialukutaitoja harjannutetaan ja tarkoituksena on kehittää lapsille kyky kriittiseen medialukutaitoon. Mediakasvatuksen päätavoite on luoda tasapainoinen mediasuhde. Tarkoituksena on luoda mediavalmiudet, jotka tukevat lapsen kasvua mediakulttuurillisessa ympäristössä. Samalla taataan lapsen turvallinen kehitys ja edistetään hyvinvointia. (Stakes 2008.)

Mediakasvatuksessa täytyy huomioida lapsen ikä ja kehityksen vaihe, koska jokaisella lapsella on oikeus saada mediakasvatusta omaan ikätasoon ja tarpeisiin nähden. Mediakasvatuksen toiminnallisissa menetelmissä on tärkeää huomioida, että ne kiinnostavat lasta ja ovat liitännäisiä lasten mediakulttuuriin. Mielekkäällä tavalla harjoittelu helpottaa lasta ilmaisemaan tunteitaan ja ajatuksiaan. Päiväkodissa lapsen on mahdollista tutustua mediaan turvallisessa ympäristössä, yhdessä aikuisen kanssa. (Lapset & media 2016, 13-14.)

Kasvattajalta vaaditaan uteliaisuutta ja kiinnostusta mediaa kohtaan sekä halua kehittää itseään ja omia mediataitojaan. Kasvattajan tieto ja kiinnostus lasten mediakulttuuria kohtaan on tärkeää, jotta kattava ja monipuolinen mediakasvatus toteutuu. Mediakasvatus on vanhempien ja ammattilaisten yhteinen tehtävä ja se on osa kasvatuskumppanuutta. Kasvattajien ja vanhempien tulee keskustella mediasta, sen käytöstä ja jakaa tietoa ja menetelmiä, joita vanhemmat voivat käyttää lastensa kanssa. (Stakes 2008.)

Mediakasvatuksen toteuttaminen

Lapsi on utelias ja aktiivinen kokeilemaan uusia asioita. Lapsi pystyy eri aistiensa avulla keräämään tietoa ympäristöstään. Leikki, liikkuminen ja taiteellinen ilmaisu ovat lapsen luontaisia tapoja oppia. Mediakasvatuksen tulisi olla arkeen sidonnaista ja median kokonaisvaltaista toteuttamista. Mediakasvatuksen toteuttamisessa tulee huomioida lapsen kehityksen taso ja kasvattajan tuleekin tarjota jokaiselle lapselle heidän kehitykselleen sopivaa medikasvatusta.

Lapsi tarvitsee aikuisen tukea median käytössä ja sen sisältöjen tutkimisessa. Kasvattajan tehtävänä mediakasvatuksessa on tukea lasta pääsemään osalliseksi ja vaikuttamaan mediaan liittyvissä valinnoissa. Mediaa voi käyttää oppimisen välineenä, mutta sitä voi hyödyntää myös esimerkiksi harrastuksen tukena. Tiedonhakua on tärkeää opetella ja tehdä lasten kanssa, jotta he voivat hyödyntää sitä myös vapaa-ajalla. Harrastuksiin voi löytyä erilaisia vinkkejä tai opetusmateriaalia.

Median sisällön tuottamisessa lapsi pääsee itse kokeilemaan ja luomaan mediasisältöä. Tämän avulla hän vahvistaa omaa käsitystään mediasta ja samalla oppii luomaan sitä itse. Toiminnan kautta lapsi pääsee osalliseksi ja kokee itsensä tärkeäksi yhteisössään, samalla se lisää lapsen hyvinvointia, itsetietoisuutta ja osaamista. (Niinistö & Ruhala 2006, 9-11: Salomaa 2016,137.)

Toiminnallisia menetelmiä mediakasvatuksen toteuttamiseen

Medikasvatusta voidaan toteuttaa monella tavalla. Tähän on listattu ideoita, joita voidaan toteuttaa päiväkodin arjessa ja päivän eri toimintoina. Jokaista toiminnallista menetelmää voi muokata omien tarpeiden ja resursien mukaan.

Sanomalehti:

Ideana on toteuttaa sanomalehti yhdessä lasten kanssa. Sanomalehteä voidaan tehdä esimerkiksi kerran viikossa. Lapset voivat kuvata sanomalehteen esimerkiksi tabletin avulla kuvia ihmisistä, esineistä tai tapahtumista. Kuvat tulostetaan ja lapset saavat liimata kuvat lehteen. Lapset saavat itse päättää mitä lehteen kirjoitetaan, mutta aikuinen toimii kirjurina. Vaihtoehtoisesti sanomalehti voidaan toteuttaa tietokoneella, jossa yhdessä lasten kanssa voidaan harjoitella kuvien liittämistä esimerkiksi word-tiedostoon. Valmis lehti tulostetaan paperiversiona.

Kuvanäyttely:

Kuvanäyttely toteutetaan lasten itse ottamista valokuvista. Lapsi voi kuvata tabletilla itseään kiinnostavia asioita. Valokuvaus voi tapahtua päiväkodin tiloissa tai esimerkiksi retkellä. Kuvat laitetaan esille päiväkodin tiloihin ja järjestetään ”näyttely”, jossa kaikki lapset näkevät omia ja muiden ottamia valokuvia. Vanhemmille voisi myös varata mahdollisuuden tutustua kuvanäyttelyyn.

Sadun luominen:

Tämän voi toteuttaa esimerkiksi tekemällä tyhjistä A4-papereista nidoksen, jota lapset voivat käyttää piirustuskirjana. Lapsi piirtää kuvia piirustusvihkoon omaan tahtiinsa. Aikuinen kyselee lapselta mitä kuvissa on ja kirjaa joka sivulle piirustuksen tapahtumia. Näin saadaan luotua lapsen omatekemä satukirja. Satuja voidaan esitellä muille lapsille.

Tabletilla pelattavat pelit:

Pelaaminen voi auttaa monia lapsia oppimaan eri taitoja. Tabletille on laadittavissa paljon sovelluksia, joita voidaan hyödyntää kielen, numeroiden ja kirjaimien oppimisessa. Erityistä tukea tarvitsevat ja muuten hitaasti oppivat lapset saavat medialaitteiden avulla suurta helpotusta oppimiseen. Niiden avulla saadaan erilaisia keinoja oppia ja omaksua uutta informaatiota. Oppimista tukevia pelejä voi hyödyntää kaikkien lasten kanssa. Pelejä pelataan aina aikuisen valvonnassa.

Medialaitteisiin tutustuminen:

Lasten kanssa on hyvä tutustua eri medialaitteisiin. Kaikkiin päiväkodilla oleviin medialaitteisiin on hyvä tutustua lasten kanssa yhdessä. Tutustumisessa voidaan esitellä, miten laite toimii ja millaisia ominaisuuksia se sisältää. Päiväkodilta puuttuvat laitteet voidaan esitellä kuvina ja kertoa mitä niillä tehdään ja miten ne toimivat. Medialaitteita löytyy todella paljon, muun muassa cd-soitin, mp3-soitin, radio ja eri pelikonsolit.

Medialaitteista voi tehdä myös kuvallisen arvauspelin lapsille. Aikuinen etsii internetistä kuvia tai piirtää medialaitteita ja niistä tehdään ”pelikortit”, joiden avulla lapset pystyvät pelaamaan arvauspeliä.

Tiedonhaku mediavälineillä:

Harjoitellaan lasten kanssa tiedon etsimistä internetistä. Se voi olla jokin lapsia kiinnostava video, kappale tai kuva. Aiheena voi olla lasten omat mielenkiinnonkohteet tai vaikka harrastus.

Elokuvan luominen:

Elokuvan voi luoda lapsista ottamien kuvien avulla. Kuvista luodaan diasesitys, joka näytetään lapsille ja haluttaessa myös vanhemmille. Videon voi myös toteuttaa videokuvaamalla lapsia retkellä tai päiväkodissa.

Ikäraja- ja turvallisuusrajoitteisiin tutustuminen:

Elokuvat, pelit ja televisiosarjat sisältävät erilaisia ikäraja- ja turvallisuusrajoitteita. Näihin sisältösymboleihin on hyvä tutustua yhdessä lasten kanssa. Tässä kuitenkin aina huomioiden lapselle soveltuvat symbolit ja rajoitukset. Ikäraja- ja turvallisuusrajoitteita löytyy ikarajat.fi -nettisivulta.

Satujen tarinaan tutustumista:

Satuhetkellä voidaan lasten kanssa tutustua ja keskustella sadussa tapahtuvista asioista. Lasten kanssa mietitään yhdessä sadun kulkua, kuka on päähahmo, onko sadussa pelottavia hahmoja/tapahtumia ja mitä iloisia/onnellisia hetkiä satu sisälsi.

Eri tunnetilojen tunnistaminen:

Eri mediasisältöjen avulla keskustellaan tunteista. Tässä voidaan hyödyntää lastenlauluja tai joitain lastenohjelmia tai -elokuvia. Lasten kanssa joko keskustellaan tai käytetään tunnekortteja, joiden avulla lapset pääsevät kertomaan mitä tunnetiloja tunnistavat kyseisessä laulussa tai ohjelmassa.

Lasten toivelauluja:

Lasten toivelauluja voi toteuttaa yhteisillä lauluhetkillä joko kappaleita kuuntelemalla tai laulamalla. Lapset saavat esittää toiveita tai suosikkikap-paleitaan. Jos päiväkodista löytyy soittimia, lapset voivat soittaa kappaleiden tahdissa, mikäli lauluhetket toteutetaan itse laulamalla. Jos soittimia ei löydy tai niitä ei haluta käyttää, voi rytmiiä lauluhetkiin toteuttaa myös ta-puttamalla käsiä yhteen tai taputtamalla reisiä.

Mediakasvatuksen toteuttamisen arviointi

Mediakasvatuksen toteuttamista ja laatua on hyvä arvioida työntekijöiden kesken tietyin väliajoin. Kasvattajien tulee tutkia ja kehittää omia mediataitojaan aktiivisesti. Kasvattajien on tärkeää myös perehtyä lasten media maailmaan ja olla tietoisia median sisällöistä, jotka ovat lapsista mielenkiintoisia. Kasvattajien tulee yhdessä suunnitella ja pohtia mediakasvatuksen toteuttamista säännöllisesti tiimipalaverissa. Mediakasvatusta tulee toteuttaa jokaisessa lapsiryhmässä lasten ikä ja kehitystaso huomioiden.

Toiminnallisia osuuksia on hyvä arvioida niin työntekijöiden kesken kuin lasten kanssa. Vanhempia on myös hyvä herätellä pohtimaan kotona toteutettavaa medikasvatusta. Vanhempien kanssa voidaan keskustella ja mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi vanhempainillassa olisi hyvä nostaa mediakasvatus aiheena esille.

Iloisia hetkiä mediakasvatuksen parissa!

LÄHTEET

Lapset & media. Kasvattajan opas. (2016) Kansallisen audiovisuaalisen instituutin mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikön asiantuntijat.

Merilampi, R-S. 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Niinistö, H (toim.), Ruhala, A (toim.), Henrikson, A & Pentikäinen, L. 2006 Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

Salomaa, S. 2016. Tuomitsemisesta tukemiseen: mediakasvatus pedagogisen kehittämisen haasteena varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Mulari, H. (Toim.) Solmukohtia: näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Unigrafia.

Stakes. 2008. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Opetusministeriön Mediamuffinsi-hanke. Iisalmi: Painotalo Seiska Oy.